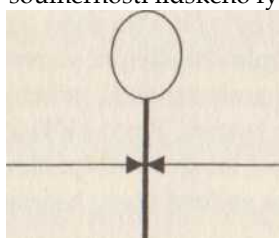

Působení Lucifera a Ahrimana v prostorové bytosti člověka

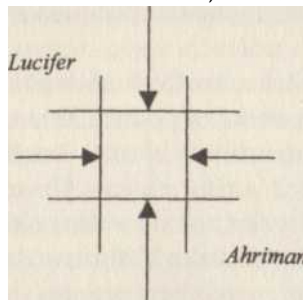
Rudolf Steiner popisuje působení Lucifera a Ahrimana nejkonkrétněji v přednáškovém cyklu „Svět jako výsledek účinku rovnováhy“ (GA 158). Tam se líčí, jak působí síly Lucifera a Ahrimana v lidském organismu, pohlížíme-li na něj z hlediska jeho existence v prostoru. Prostorová orientace všech objektů pozemského světa, také člověka, se uskutečňuje ve třech směrech: vlevo - vpravo, vpředu - vzadu a nahoře - dole. Ve všech těchto směrech však působí jak mocnosti luciferické, tak také ahrimanské, a podílejí se ve své protikladnosti na utváření pozemské (prostorové) bytosti člověka. Tak působí v prvním z uvedených směrů Lucifer zleva a Ahriman zprava; v druhém přistupuje Lucifer k člověku zepředu a Ahriman zezadu, a pokud jde o třetí směr, působí Lucifer shora a Ahriman zdola.

Existuje však zásadní rozdíl mezi prvním směrem jejich působení a oběma dalšími. Jestliže Lucifer a Ahriman pronikají lidský organismus zleva a zprava, narážejí fakticky na sebe a obsazují spolu celý prostor lidského organismu mimo vlastní plochu jejich dotyku, která se rozprostírá podle roviny souměrnosti lidského fyzického těla.

V tomto prostorovém směru náleží člověku jen plocha nemající žádnou tloušťku. Zcela jinak tomu je s oběma ostatními prostorovými směry. Zde se nemohou Lucifer a Ahriman - podle vůle božsko-duchovních hierarchií vedoucích pozemský vývoj - přiblížit k sobě bezprostředně, nýbrž musí působit z určité vzdálenosti. Lucifer, který přistupuje k člověku zepředu, může dospět jen k hrudní kosti a Ahriman - zezadu - jen k páteři. Právě tak může Lucifer, pronikaje člověka shora, do něho působit jen „k poslednímu krčnímu obratli, tj. na místě, kde šije člověka přechází v jeho trup, a Ahriman může, přicházející k člověku zdola, rozprostřít svůj vliv jen k bránici. V obou těchto případech se Lucifer a Ahriman nemohou jaksi bezprostřed-

ně setkat, nýbrž jen tak, že vysílají své impulsy skrze prostor, kterým jim nenáleží a do něhož nemohou vniknout. Ovšemže se v obou těchto případech stále snaží dobýt těch meziprostorů a vytvořit v nich týž stav, kterého již dosáhli v prvním směru, zleva a zprava. Přitom zde jde především o boj o srdce člověka, centrum jeho bytosti, neboť tento meziprostor zahrnuje právě střední oblast, oblast srdce.

Důvod, proč vyšší mocnosti až dosud Lucíferovi a Ahrimanovi nedovolují dosáhnout v těchto směrech téhož, co se jim již podařilo ve směru pravo-levém, je tento: Tři uvedené prostorové směry v člověku jsou zvláštním způsobem spjaty s působením myšlení, cítění a chtění, z nichž pouze myšlení bylo člověku dáno plně k dispozici, a to také znamená, že se stalo zcela plně myšlením pozemským nebo lidským, kdežto cítění a chtění mu zcela nenáleží, nýbrž jsou ještě zčásti v moci vyšších hierarchických bytostí. Proto může člověk rozvinout plně bdělé vědomí jen v myšlení, kdežto v cítění klesá jeho vědomí do stavu snového a ve chtění se podobá stavu bezesného spánku, tj. zcela se ztrácí.

Ovšemže hovoří Rudolf Steiner ve vztahu k oněm třem směrům, vlevo-vpravo, vpředu-vzadu a nahore-dole, o působení nikoli pozemských, nýbrž kosmických impulsů myšlení, cítění a chtění v lidské bytosti, neboť to jsou ony, jichž Lucifer a Ahriman používají k dosažení svých cílů. „Tak můžete na základě těchto údajů říci o každé části člověka, jak Lucifer a Ahriman působí kosmickými impulsy myšlení, cítění nebo chtění v prostorovém člověku“ (GA158,21.11.1914).

⁴ Přeloženo zde podle ruské verze. Podle německé verze by Lucíferovo působení shora mělo sahat jen „k hornímu krčnímu obratli, tj. tam, kde hlava nasedá na šíji“. - Pozn. překl.

Avšak, na rozdíl od kosmického citění a chtění v člověku, jsou v případě myšlení přítomny vedle sil kosmických také pozemské, čistě lidské síly. To je možné tím, že v první zóně (levo-pravé) se Lucifer a Ahriman k sobě bezprostředně přibližují, v jistém smyslu se sami uvádějí vzájemně do rovnováhy. Rudolf Steiner to vylíčil takto: „Uprostřed je plocha, vlevo Lucifer, vpravo Ahriman; jelikož je však levá a pravá polovina hlavy vytvořena stejně [symetricky], narážejí na sebe a odrážejí se, Lucifer a Ahriman, a člověk může zde uprostřed rozvíjet klidnou činnost. Jeho myšlení je velmi málo rušeno vlivem Luciferovým a Ahrimanovým, protože zde na sebe narážejí a odrážejí se od sebe“ (tamtéž). Tím vytvářejí tuto odpůrcí duchové základ pro emancipaci pozemského myšlení člověka vůči božsko-duchovnímu světu, odřezávajíce v jistém smyslu jeho myšlení od jeho původního spojení s hierarchiemi. Neboť jestliže si člověk uchoval v citění a chtění ještě jistý prostor mezi sférami vlivu Lucifera a Ahrimana, kam mohou hierarchie vysílat své impulsy, neexistuje již v oblasti myšlení žádný prostor, nýbrž jen plocha, na níž se v lidském myšlení zobrazují stínové obrazy bytostí a událostí zevního světa jakoby na jakémsi promítacím plátně či obrazovce. „Ale musíme mít jasno o tom, že jsme jako člověk myšlenek vlastně bytostí plošnou“ (tamtéž).

Sergej O. Prokofjev